

УДК 613.7:379.85]+615.838.036.8
DOI 10.32618/J19MRBPH25

К. Д. БАБОВ, Г. О. ДМИТРІЄВА, Л. В. ТИХОХІД, О. Д. ГАВЛОВСЬКИЙ

Лікувально-оздоровчий туризм – один із сучасних напрямків підвищення ефективності діяльності санаторно-курортної сфери

ДУ «Український науково-дослідний інститут медичної реабілітації та курортології МОЗ України», м. Одеса

Резюме. Метою роботи є визначення привабливості санаторно-курортних закладів щодо проведення лікувально-оздоровчого туризму. На підставі розробленої анкети обстеження санаторіїв показало, що чимала їх кількість має практично усі умови для впровадження лікувально-оздоровчого туризму як внутрішнього, так і зовнішнього, а саме – створено комфортні умови для проживання та харчування, є сучасна лікувально-діагностична база, використовуються Wellness програми та SPA-процедури, існують усі умови для відпочинку, велика екскурсійна програма, інше. Для розвитку лікувально-оздоровчого туризму необхідно постійно оновлювати інфраструктуру, розширювати спектр надання якісних послуг, широко застосовувати природні лікувальні ресурси. З боку держави необхідно створити єдиний орган, який би контролював ринок лікувально-оздоровчих послуг та сприяв популяризації та просуванню турпродукту на світовий ринок.

Ключові слова: лікувально-оздоровчий туризм, санаторно-курортний заклад, природні лікувальні ресурси.

Вступ. Україна посідає одне з провідних місць у Європі за рівнем забезпеченості природними та історико-культурними ресурсами, що здатні стимулювати значний інтерес у вітчизняних та іноземних туристів.

Важливими факторами розвитку туристичної галузі є природний та історико-культурний потенціал нашої держави. Ця галузь підтримує національні традиції, стимулює розвиток народних промислів, відродження рецептів приготування цікавих і смачних страв, вимагає збереження природи і створення сприятливих соціальних умов для свого функціонування.

Україна – одна із держав світу, особливо багатих на природні ресурси, які ще не в повній мірі використовуються з метою охорони здоров'я населення. Це цілющий клімат та різноманітні ландшафти, теплі моря, лікувальні грязі, озокерит, бішофіт та мінеральні води. Використання даних ресурсів з лікувальною або оздоровчою метою ґрунтується на глибоких теоретичних здобутках в сфері реабілітації та курортології, практичних розробках на їх основі [1, 2, 3, 4].

Багатий та різноманітний ресурсно-ландшафтний потенціал країни, наявність широкого арсеналу функціонуючих санаторно-курортних закладів різних форм власності та відомчого підпорядкування, кожний з яких має свої неповторні особливості, потребують постійного удосконалення їхньої діяльності, особливо в сучасних економічних умовах.

В Україні представлено всі види курортів – бальнеологічні, грязьові, бальнеогрязьові, кліматичні.

Більшість вітчизняних санаторно-курортних закладів, з точки зору методології, матеріально-технічної бази, підготовки кадрів, менталітету і юридичних основ, а також лікування пацієнтів (клієнтів), орієнтовані на класичні підходи проведення лікувально-профілактичних і реабілітаційних заходів та розраховані на повний курс лікування. Це значне досягнення вітчизняної санатор-

но-курортної справи, але й не помічати інших форм організації відпочинку, в яких санаторно-курортна система може, й повинна бути базовою, теж недоцільно. У діючих на теперішній час клінічних протоколах санаторно-курортного лікування кількість бальнеопроцедур, грязьових аплікацій та більшості фізіотерапевтичних процедур складає 10-12 на курс лікування, що неможливо практично здійснити при 7-14-денних лікувальних турах. На сьогодні нагальною є проблема скорочених курсів саме санаторно-курортного лікування та спрямування їх на загальне оздоровлення та профілактику.

У 2017 році розпорядженням Кабінету Міністрів України (від 16 березня 2017 р. № 168-р) було затверджено «Стратегію розвитку туризму та курортів на період до 2026 року», спрямовану на ефективне використання наявних рекреаційних ресурсів, підвищення рівня міжгалузевих співробітництва, стимулювання розвитку ринкових відносин у туристичній та курортній сферах діяльності, визначення перспектив їх подальшого розвитку.

В світовій практиці туристична та курортна діяльність є однією з найприбутковіших і динамічних галузей економіки, яка стимулює розвиток таких її секторів, як транспорт, зв'язок, торгівля, будівництво, виробництво товарів народного споживання, агропромисловий комплекс тощо. Туристична та курортна діяльність є одним з найперспективніших напрямків структурної перебудови економіки [5, 6, 7].

Одним з таких шляхів можна розглядати організацію в нашій країні «лікувально-оздоровчого туризму», який добре себе зарекомендував у санаторно-курортних закладах за кордоном, у регіонах, що мають природні лікувальні ресурси. Для цього необхідно вирішити низку організаційних, юридичних, методичних та економічних аспектів проблеми.

Мета – розробити анкету обстеження санаторно-курортного закладу для визначення його привабливості

щодо проведення лікувально-оздоровчого туризму з урахуванням матеріально-технічної бази, розвитку медичної та туристичної інфраструктури, наявності стану використання природних лікувальних ресурсів, якості надання послуг, кваліфікації персоналу, інше та опрацювати основні стратегічні напрямки розвитку рекреаційно-туристичного потенціалу України.

Матеріали та методи. Розроблено анкету обстеження санаторно-курортного закладу щодо його придатності для здійснення лікувально-оздоровчого туризму (свідчення про реєстрацію авторського права на твір № 79388), в якій відображено основні складові функціонування закладу, а саме: загальна інформація про санаторно-курортний заклад; характеристика закладу (спеціалізація, профіль, наявність реабілітаційних відділень, акредитація); географічна, природна, кліматична характеристики; інфраструктура закладу (територія, наявність парку, пляжу, басейну, кількість корпусів, наявність їдальні, клубу, спортзалу та ін.); медична характеристика (лікувальна база, кабінети, діагностична та лабораторні складові); використання природних лікувальних ресурсів; укомплектованість кадрами, знання іноземних мов; туристична інфраструктура (концертний зал, спортзал, SPA, Wellness, корти, екскурсії тощо).

На підставі розробленої анкети обстежено біля 50 санаторно-курортних закладів на відомих курортах країни. Проведено аналіз стану закладів щодо їх можливості використання для різних видів туризму: оздоровчого, лікувального, реабілітаційного.

Методи дослідження: соціологічні, системний аналіз, емпіричні, статистичні, кваліметричні.

Результати дослідження та їх обговорення. Відповідно до Закону України «Про курорти», санаторно-курортні заклади – це заклади охорони здоров'я, що розташовані на територіях курортів і забезпечують надання громадянам послуг лікувального, профілактичного і реабілітаційного характеру з використанням природних лікувальних ресурсів (Таблиця 1).

Санаторно-курортна база України широко представлена санаторіями різних форм власності та відомчого підпорядкування, які розташовані в різних регіонах України. Для лікування та оздоровлення широко використовуються різноманітні природні лікувальні ресурси: мінеральні води різного хімічного складу як для внутрішнього, так і для зовнішнього застосування, лікувальні грязі, озокерит, бішофіт, глини та преформовані фізичні чинники.

Динаміка кількості санаторно-курортних закладів впродовж останніх років має тенденцію до зменшення. У 2014 році одним із чинників, який вплинув на скорочення кількості закладів, стала окупація АР Крим, де знаходилась значна кількість оздоровчих комплексів. Аналогічна ситуація відбулася на сході України, а саме – частини Луганської та Донецької областей, де у зв'язку з антитерористичною операцією припинено функціонування багатьох закладів оздоровчого типу [8].

Незважаючи на це, на сьогодні санаторно-курортна база України широко представлена відомими у світі курортами – Трускавець, Моршин, Миргород, Хмільник, Закарпаття, Одеса, інші, де для лікування та оздоровлення

Таблиця 1

Класифікація курортів за наявності природних лікувальних ресурсів, їх географічне розташування

Географічне розташування, область	Класифікація курортів
Вінницька	Бальнеологічні
Донецька	Кліматичні, бальнеологічні
Закарпатська	Бальнеологічні
Запорізька	Кліматичні, бальнеологічні
Івано-Франківська	Кліматичні, бальнеологічні
Київська	Кліматичні, бальнеологічні
Львівська	Бальнеологічні
Миколаївська	Кліматичні
Одеська	Кліматичні, бальнеологічні
Полтавська	Бальнеологічні
Харківська	Бальнеологічні
Херсонська	Кліматичні, бальнеологічні

широко застосовуються природні лікувальні ресурси, є сучасна лікувальна та діагностична бази, створено комфортні умови для проживання та харчування. В багатьох санаторіях є басейни, сауни, спортивні майданчики, пляжі, косметологічні кабінети, спортивні зали з тренажерами, використовуються Wellness програми, SPA-процедури, великий спектр екскурсійного обслуговування, інше.

Таким чином, чимало оздоровниць країни, як свідчить аналіз анкет, вже використовують або мають усі можливості для проведення лікувально-оздоровчого туризму, у т.ч. в'їзного. Для його розвитку необхідне постійне оновлення або створення нової інфраструктури, розширення спектру послуг, які пропонуються, широке застосування природних лікувальних ресурсів.

За рейтингом всесвітньої економічної конкурентоспроможності, що представив Всесвітній економічний форум за 2016-2017 рр., Україна посіла 85 місце серед 138 країн. Найбільш проблематичними факторами для ведення бізнесу у нашій країні назвали корупцію, політичну нестабільність, інфляцію, неефективну урядову бюрократію та доступ до фінансування. На сьогоднішній день основною перешкодою для ведення будь-якого виду туристичної діяльності, у т.ч. і лікувально-оздоровчого туризму, – є безпека перебування туристів на території країни, корупція, політична нестабільність, проблеми з веденням бізнесу та інвестиційною діяльністю [9, 10]. Чинниками перспективності країни для медичного туризму виступають:

- Рівень розвитку медицини, медичних технологій тощо;
- Вартість діагностики та лікування;
- Розвиток транспортного та готельного секторів;
- Рівень мовної інтеграції;
- Законодавча база;
- Імідж держави;
- Локалізація на мапі світу [11, 12].

Розвиток лікувально-оздоровчого туризму [13] залежить також від наявності єдиного державного органу, який би повністю контролював ринок лікувально-оздоровчих послуг, а не його окремої частини, широко популяризував і просував туристичний продукт на світовий ринок.

Лікувально-оздоровчий туризм, з одного боку, вносить значний вклад в сталий розвиток суспільства, а з іншого – є одним зі стабільно зростаючих джерел отримання прибутку для держави. Лікувально-оздоровчий туризм у світовому масштабі є одним з видів туризму, що найбільш динамічно розвивається [14].

Порівняльна характеристика ринку лікувально-оздоровчих послуг України та країн Центральної Європи свідчить про те, що вітчизняний ринок має свої проблеми [15].

Нам потрібно перейняти їх досвід організації лікувально-оздоровчого туризму шляхом створення єдиного органу контролю, моніторингу та підтримки курортів, створити законодавчі та нормативні акти основних понять терміну «лікувально-оздоровчий туризм» [16, 17, 18, 19, 20].

Моделлю національної курортно-туристичної дестинації обрано «Миргородкурорт» ПрАТ «Укрпрофоздоровниця», який об'єднує чотири оздоровниці – «Полтава», «Хорол», «Миргород», «Золотий гай». Курорт «Миргород» втілює у собі все, що очікує пацієнт від європейського курорту – особливу і неповторну енергетику, яка наповнює силою миргородського джерела, чисте повітря, щедру гостинність робітників оздоровниць і особливий шарм «української провінції», описаний великим М.В. Гоголем. На курорті функціонує універсальний сучасний лікувально-діагностичний комплекс, який об'єднує більше 300 видів процедур і досліджень.

«Миргородкурорт» – це сучасний бальнеогрязьовий курорт, основні лікувальні ресурси якого – лікувальна вода і торфові грязі. Мінеральна вода при питному лікуванні широко застосовується при захворюваннях органів травлення, обміну речовин, при зовнішньому застосуванні – при захворюваннях серцево-судинної, нервової систем, органів опори та руху, інше. Бальнеогрязетерапія курорту неодноразово визнавалась кращою в Україні; пропонуються понад 100 видів процедур.

Фізіотерапевтичне відділення оснащено різноманітною апаратурою, функціонують кабінети аромотерапії, спелеотерапії, психотерапії, різних видів лікувального масажу. У кожному санаторії є тренажерні зали, зали лікувальної фізкультури та фітнесу. До послуг відпочивальників – велотренажери, тренажерні та гімнастичні комплекси, бігові доріжки, інше спортивне обладнання кращих світових виробників і надаються рекомендації висококваліфікованих тренерів. Привабливість курорту додає і організований відпочинок на воді. Добре обладнаний лікувальний пляж на 3000 місць на річці Хорол, човнова станція з човнами і катамаранами, два відкриті басейни. На курорті функціонує палац культури на 1020 місць. Тут завжди є великий вибір розваг на будь-який смак.

На курорті Миргород уміють поєднати і чудові традиції щирої української гостинності, і всі родзинки курортного життя, і найсучасніші технології і методики оздоровлення.

У 2013 році на сесії Генеральної Асамблеї Всесвітньої Федерації Водолікування і Кліматолікування (FEMTEC) в Греції курорт Миргород отримав вищу нагороду міжнародного співтовариства фахівців курортної справи – звання «Кращого курорту світу».

Спираючись на можливості використання досвіду країн Центральної Європи, серед перспективних напрямків розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Україні можна виділити залучення інвестицій, поліпшення державно-приватного партнерства, вдосконалення та популяризацію системи медичного страхування населення, рекламну діяльність з просуванням лікувально-оздоровчого продукту та створенням санаторно-курортного бренду [21].

Висновки. Україна зі своїм багатим потенціалом природних лікувальних та рекреаційних ресурсів, розгалуженою мережею санаторно-курортних закладів різних форм власності та відомчого підпорядкування, конкурентною перевагою за ціновими параметрами, може стати одним зі світових лідерів з медичного, особливо оздоровчого, в'їзного туризму та, безперечно, задовольнити усі потреби внутрішніх туристів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Курорти та санаторії України: науково-практичний довідник / За ред. К. Д. Бабова, В. В. Єжова, О. М. Торохтіна. К.: Фолігрант, 2009. 432 с.
2. Курорти України державного та місцевого значення / За ред. К. Д. Бабова, О. М. Нікіпелової. Одеса: ПАЛЬМІРА, 2010. 220 с.
3. Основи курортології: Посібник для студентів та лікарів / За ред. М. В. Лободи, Е. О. Колесника. К.: Видавець Купріянова О.О., 2003. 512 с.
4. Про курорти: Закон України від 05.10.2000 р. № 2026-14 з поточною редакцією від 8.12.2017 р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2026-14>.
5. **КОВАЛЕНКО Н. О.** Аналіз ринку санаторно-курортних послуг України. *Економіка харчової промисловості*. 2015. Т. 7. Вип. 4. С. 21–27.
6. **БАСЬ В. В.** Сучасні тенденції розвитку медичного туризму в Україні. *Агросвіт*. 2015. № 7. С. 35–38.
7. **БАСЬ В. В.** Економічні передумови розвитку медичного туризму в Україні. *Наукові праці МАУП*. 2014. Вип. 43(4). С. 163–167.
8. **ПЕЧЕРИЦА Е. В.** Медицинский туризм – новое направление туристской деятельности: доклад / Туризм и рекреация / Туристский рынок и его современное состояние. *SWorld*. 1–12 October 2013. URL: <https://www.sworld.com.ua/index.php/ru/tourism-and-recreation-313/the-travel-market-is-its-current-status-and-forecasts-313/18804-313-0070>.
9. The Global Competitiveness Report 2016-2017 / World Economic Forum. – Geneva, Switzerland 2016. 383 p.
10. **ПАРФІНЕНКО А. Ю., ВОЛКОВА І. І., ЩЕРБИНА В. І.** Проблеми та перспективи розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Україні (у порівнянні з країнами Центральної Європи). *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. Серія: Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм. 2018. Вип. 7. С. 130–135.
11. **ДІДЕНКО К. Д., ЖУЧЕНКО В. Г.** Медичний туризм в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія: Економічні науки. 2016. Вип. 16. Ч. 4. С. 101–105.
12. Регіональний туристичний продукт: проектний підхід до забезпечення конкурентоспроможності / За заг. ред.

М. М. Іжі, К. Д. Бабова, Т. М. Безверхнюк. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2016. 626 с.

13. **МОЗОКИНА С. Л.** Тенденции развития лечебно-оздоровительного и медицинского туризма. Известия Санкт-Петербургского государственного экономического университета. Экономика предприятий, регионов и отраслей. 2014. № 28. С. 42–46.

14. **ВЕСЕЛОВА Э. Ш.** Медицинский туризм – бизнес на путешествиях с пользой для здоровья. ЭКО. 2016. № 3. С. 142–164.

15. **РОМАНОВА А. А.** Аналіз становлення і розвитку медичного туризму в Україні у контексті світового економічного простору. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2017. № 1 (9). С. 62–68.

16. **БАТЯН О. Н.** Лечебно-оздоровительный туризм в Беларуси. Белорусский государственный экономический университет. Медицинские знания. 2013. № 3. С. 26–30.

17. **КОВАЛЕВА И. П.** Зарубежный опыт развития медицинского туризма на примере Германии. Актуальные вопросы экономических наук. 2015. № 42. С. 107–115.

18. **ГУНЧЕНКО О. О.** Географія медичного туризму в країнах Європи. Географія та туризм. 2014. Вип. 30. С. 110–121.

19. **СИКОРСКАЯ В. А.** Развитие лечебно-оздоровительного туризма в современных условиях. Вестник РМАТ. 2014. № 3. С. 34–41.

20. **МАТВИЄНКО А.** Шляхи вдосконалення законодавства України про туризм. Юридична Україна. 2014. № 3. С. 21–25.

21. **ШПАК Л. О.** Аналіз зовнішнього середовища та структури туристично-рекреаційного комплексу України. Інвестиції: практика та досвід. Економічні науки. 2015. № 24. С. 21–25.

REFERENCES

1. Kurorty ta sanatorii Ukrainy: naukovo-praktychni dovidnyk [Resorts and sanatoriums of Ukraine: scientific and practical guide]. Ed by K. D. Babov, V. V. Yezhov, O. M. Torohtin. Kyiv: Folihrant, 2009. 432 p.

2. Kurorty Ukrainy derzhavnoho ta mistsevoho znachennia [Resorts of Ukraine of national and local importance]. Ed. by K. D. Babov, O. M. Nikipelova. Odessa: PALMIRA, 2010. 220 p.

3. Osnovy kurortolohii: Posibnyk dlia studentiv ta likariv [Balneology Basics: a guide for students and doctors]. Ed. by M. V. Loboda, E. O. Kolesnik. Kyiv: Vydavets Kupriianova O.O., 2003. 512 p.

4. Pro kurorty: Zakon Ukrainy vid 05.10.2000 r. No. 2026-14 z potochnoi redaktsiiei vid 8.12.2017 r. [On resorts: Law of Ukraine dated 05.10.2000, No. 2026-14, as amended from 8.12.2017] URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2026-14>.

5. **KOVALENKO N. O.** Analiz rynku sanatorno-kurortnykh posluh Ukrainy [Analysis of the market of sanatorium and resort services of Ukraine]. *Ekonomika kharchovoi promyslovosti* [Food Industry Economics]. 2015; 7 (4): 21–27.

6. **BAIEV V. V.** Suchasni tendentsii rozvytku medychnoho turyzmu v Ukraini [Current trends of medical tourism development in Ukraine]. *Ahrosvit* [Agrosvit]. 2015; 7: 35–38.

7. **BAIEV V. V.** Ekonomichni peredumovy rozvytku medychnoho turyzmu v Ukraini [Economic prerequisites for the development of medical tourism in Ukraine]. *Naukovi pratsi MAUP* [Scientific works of MAUP]. 2014; 43(4): 163–167.

8. **PECHERITSA E. V.** Meditsinskiy turizm – novoe napravlenie turistskoy deyatelnosti: doklad [Medical tourism – a new area of tourism: report] / Turizm i rekreatsiya [Tourism and recreation]. Turistskiy rynek i ego sovremennoe sostoyanie [The tourist market and its current state]. *SWorld*. 1–12 October 2013. URL: <https://www.sworld.com.ua/index.php/ru/tourism-and-recreation-313/the-travel-market-is-its-current-status-and-forecasts-313/18804-313-0070>.

9. The Global Competitiveness Report 2016-2017. World Economic Forum. – Geneva, Switzerland 2016. 383 p.

10. **PARFINENKO A. YU., VOLKOVA I. I., SHCHERBYNA V. I.** Problemy ta perspektyvy rozvytku likuvalno-ozdorovchoho turyzmu v Ukraini (u porivnanni z krainamy Tsentralnoi Yevropy) [Problems and prospects of SPA tourism development in Ukraine (in comparison with Central European countries)]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina. Seriya: Mizhnarodni vidnosyny. Ekonomika. Krainoznavstvo. Turyzm* [The Journal of V. N. Karazin Kharkiv National University, series Journal of Economics and International Relations]. 2018; 7: 130–135.

11. **DIDENKO K. D., ZHUCHENKO V. G.** Medychni turyzm v Ukraini: suchasni stan ta perspektyvy rozvytku [Medical tourism in Ukraine: current state and perspectives of development]. *Naukovi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriya: Ekonomichni nauky* [Scientific Journal of Kherson State University. Series «Economic Sciences»]. 2016; 16(4): 101–105.

12. Rehionalnyi turystychnyi produkt: proektnyi pidkhid do zabezpechennia konkurentospromozhnosti [Regional tourism product: a design approach to ensuring competitiveness]. Ed by M. M. Izha, K. D. Babov, T. M. Bezverniuk. Odessa: ORIDU NADU, 2016. 626 p.

13. **MOZOKINA S. L.** Tendentsii rozvitiya lechebno-ozdorovitel'nogo i meditsinskogo turizma [Trends in the development of medical and health tourism]. *Izvestiya Sankt-Peterburgskogo gosudarstvennogo ekonomicheskogo universiteta. Ekonomika predpriyatiy, regionov i otrasley* [News of St. Petersburg State University of Economics. Economics of enterprises, regions and industries]. 2014; 28: 42–46.

14. **VESELOVA E. SH.** Meditsinskiy turizm – biznes na puteshestviyakh s pol'zoy dlya zdorov'ya [Medical tourism – business travel with health benefits]. *EKO*. 2016; 3: 142–164.

15. **ROMANOVA A. A.** Analiz stanovlennia i rozvytku medychnoho turyzmu v Ukraini u konteksti svitovoho ekonomichnoho prostoru [Formation and analysis of medical tourism in Ukraine in the context of the world economic space]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia* [Problems and Prospects of the Economy and Management]. 2017; 1 (9): 62–68.

16. **BATYAN O. N.** Lechebno-ozdorovitel'nyy turizm v Belarusi [Health tourism in Belarus]. *Belorusskiy gosudarstvennyy ekonomicheskii universitet. Meditsinskie znaniya* [Belarusian State Economic University. Medical knowledge]. 2013; 3: 26–30.

17. **KOVALEVA I. P.** Zarubezhnyy opyt razvitiya meditsinskogo turizma na primere Germanii [Foreign experience in the development of medical tourism on the example of Germany]. *Aktual'nye voprosy ekonomicheskikh nauk* [Actual issues of economic sciences]. 2015; 42: 107–115.

18. **GUNCHENKO E. A.** Heohrafiia medychnoho turyzmu v krainakh Yevropy [Geography of medical tourism in the countries of Europe]. *Heohrafiia ta turyzm* [Geography and tourism]. 2014; 30: 110–121.

19. **SIKORSKAYA V. A.** Razvitie lechebno-ozdorovitel'nogo turizma v sovremennykh usloviyakh [The development

of health tourism in modern conditions]. *Vestnik RMAT* [Vestnik RIAT]. 2014; 3: 34–41.

20. **MATVIENKO A.** Shliakhy vdoskonalennia zakonodavstva Ukrainy pro turyzm [Ways of improving the legislation of Ukraine on tourism]. *Yurydychna Ukraina* [Legal Ukraine]. 2014; 3: 21–25.

21. **SHPAK L. O.** Analiz zovnishnoho seredovyscha ta struktury turystychno-rekreatsiinoho kompleksu Ukrainy [Analysis of tourist and recreational complex structure and environment in Ukraine]. *Investytsii: praktyka ta dosvid. Ekonomichni nauky* [Investment: practice and experience]. 2015; 24: 21–25.

Надійшла 26.09.2019

К. Д. БАБОВ, Г. А. ДМИТРИЕВА, Л. В. ТИХОХОД, А. Д. ГАВЛОВСКИЙ

Лечебно-оздоровительный туризм – одно из современных направлений повышения эффективности деятельности санаторно-курортной сферы

ГУ «Украинский научно-исследовательский институт медицинской реабилитации и курортологии МЗ Украины», г. Одесса

Резюме. Целью работы является определение возможности санаторно-курортных учреждений для проведения лечебно-оздоровительного туризма. На основании проведенного анализа разработанной анкеты обследование санаториев показало, что большая их часть имеет практически все условия для внедрения лечебно-оздоровительного туризма как внутреннего, так и внешнего, а именно – созданы комфортные условия для проживания и питания, есть современная лечебно-диагностическая база, используются Wellness программы и SPA-процедуры, существуют все условия для отдыха, обширная экскурсионная программа, прочее. Для разви-

тия лечебно-оздоровительного туризма необходимо постоянно обновлять инфраструктуру, расширять спектр предоставления качественных услуг, широко применять природные лечебные ресурсы. Со стороны государства необходимо создать единый орган, который бы контролировал рынок лечебно-оздоровительных услуг, способствовал популяризации и продвижению турпродукта на мировой рынок.

Ключевые слова: лечебно-оздоровительный туризм, санаторно-курортное учреждение, природные лечебные ресурсы.

K. D. BABOV, G. O. DMITRIEVA, L. V. TYKHOKHID, O. D. GAVLOVSKY

Health tourism is one of the modern directions of increasing the effectiveness of sanatorium and resort activities

SI «Ukrainian Research Institute of Medical Rehabilitation and Resort Therapy of Ministry of Health of Ukraine», Odessa

Summary. The purpose of the work is to determine the possibility of sanatorium institutions for conducting health tourism. Based on the analysis of the developed questionnaire, a survey of sanatoriums showed that most of them have almost all the conditions for introducing medical and health tourism, both internal and external, namely, comfortable conditions for living and food are created, there is a modern diagnostic and treatment base, they are used Wellness programs and SPA-procedures, there are all conditions for relaxation, an extensive excursion program, etc. For the development of

medical tourism, it is necessary to constantly update the infrastructure, expand the range of quality services, and widely use natural healing resources. On the part of the state, it is necessary to create a supervisory authority that would control the market for health-improving services, and contribute to the popularization and promotion of tourism products on the world market.

Keywords: health tourism, sanatorium establishments, natural healing resources.